

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2016 թվականի
հունիսի 7-ի N 714 - Ն որոշման

«Հավելված
ՀՀ կառավարության 2011 թվականի
մարտի 31-ի N 332 - Ն որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿԸ

Մա- կար- դակը	Որակավորումը	Կրթական աստիճանը/ծրագիրը	Բնութագրիչները		
			գիտելիքները	հմտությունները	կարողունակությունը (կոմպետենցիան)
1-ին	ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆ	Միջնակարգ կրթության 1-ին աստիճան՝ տարրական կրթություն Տևողությունը՝ 4 տարի	<ul style="list-style-type: none"> Տարրական գիտելիքներ, որոնք անհրաժեշտ են մայրենի լեզվով գրելու, կարդալու, խոսելու և թվաբանական գործողություններ կատարելու համար: Տարրական գիտելիքներ բնության, հասարակության, արվեստի և հայ ժողովրդի պատմության վերաբերյալ: Օտար լեզվով սահմանափակ բառապաշարի և արտահայտությունների իմացություն՝ իր անձը և պարզ առօրյա իրադրությունները նկարագրելու համար: 	Տարրական հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են պարզ առաջադրանքներ և գործողություններ կատարելու համար՝ անհրաժեշտության դեպքում կիրառելով պարզագույն կանոններ, գործիքներ, չափիչ ու այլ սարքեր և տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաներ (այսուհետ՝ ՏՀՏ):	<ul style="list-style-type: none"> Գործել և սովորել անմիջական վերահսկողության ներքո՝ ծանոթ ու հստակ սահմանված պայմաններում և ներկայացնել կատարած աշխատանքը:

<p>2-րդ</p>	<p>ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆ</p>	<p>Միջնակարգ կրթության 2-րդ աստիճան՝ միջին դպրոց</p> <p>Տևողությունը՝ 5 տարի</p>	<p>Բազային գիտելիքներ մայրենի ու օտար լեզուներից, ՏՀՏ-ից, մաթեմատիկայից, ինչպես նաև բնագիտական, հասարակագիտական, արվեստի, սպորտի, անվտանգ կենսագործունեության բնագավառների առարկաներից՝ հետագա ուսումնառության կամ մասնագիտական պատրաստվածություն չպահանջող աշխատանք կատարելու համար:</p>	<p>Իմացական, ճանաչողական, հաղորդակցման և գործնական բնույթի որոշակի հմտություններ, որոնք նպատակաուղղված են՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) հանձնարարված առաջադրանքների կատարմանը և առօրյա խնդիրների լուծմանը՝ պարզ կանոնների, մեթոդների գործիքների և սարքերի կիրառման միջոցով. 2) անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնմանը, հավաքագրմանը և պահպանմանը՝ անհրաժեշտության դեպքում կիրառելով ՏՀՏ. 3) օտար լեզվով ամենօրյա կիրառություն ունեցող արտահայտությունների ընկալմանը և գործածությանը: 	<ul style="list-style-type: none"> • Գործել և սովորել վերահսկողության ներքո՝ ծանոթ և հստակ սահմանված պայմաններում, որոշ աստիճանի ինքնուրույնության և պատասխանատվության դրսևորմամբ: • Հասկանալ բնության, հասարակական և առօրյա կյանքի տարբեր երևույթները և կատարել դատողություններ դրանց վերաբերյալ: • Տիրապետել հասարակական համակեցության կանոններին և դրսևորել քաղաքացիական գիտակցության տարրեր: • Դրսևորել ազգային և համամարդկային մշակութային արժեքների ընդհանուր իմացություն:
<p>3-րդ</p>	<p>ԱՐՀԵՍՏԱՎՈՐ (Հիմնական կրթությամբ)</p> <p>(Վարպետային ուսուցման որակավորման վկայական)</p>	<p>Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթական ծրագիր</p> <p>Տևողությունը՝ 6 ամսվանից 1 տարի</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Բազային գիտելիքներ մայրենի ու օտար լեզուներից, ՏՀՏ-ից, մաթեմատիկայից, ինչպես նաև հասարակագիտական, բնագիտական, արվեստի, սպորտի, անվտանգ կենսագործունեության 	<ul style="list-style-type: none"> • Իմացական, ճանաչողական, հաղորդակցման և գործնական բնույթի բազային հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ 1) որոշակի մասնագիտական խնդիրների լուծման և առաջադրանքների կատարման համար՝ համապատասխան 	<ul style="list-style-type: none"> • Աշխատանքի և ուսումնառության ընթացքում ցուցաբերել ինքնուրույնություն և ստանձնել առաջադրանքների կատարման արդյունքների հանդեպ անձնական պատասխանատվություն: • Հարմարեցնել սեփական

			<p>բնագավառների առարկաներից՝ որոշակի ոլորտում պարզ աշխատանք կատարելու կամ հետագա ուսումնառության համար:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ընդհանուր հասկացությունների, սկզբունքների և մեթոդների իմացություն, որոնք բավարար են պարզ մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու համար: 	<p>կանոնների, մեթոդների, սարքերի և գործիքների ընտրության ու կիրառման միջոցով.</p> <p>2) անհրաժեշտ տեղեկատվության հավաքագրման և օգտագործման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում կիրառելով ՏՀՏ.</p> <p>3) օտար լեզվով ամենօրյա կիրառություն ունեցող արտահայտությունների գործածության համար:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնառության արդյունքում ձեռք բերած գիտելիքները և իմացությունն աշխատանքում կիրառելու պարզ մասնագիտական հմտություններ: 	<p>վարքագիծը խնդիրների լուծման ընթացքում ի հայտ եկող հանգամանքներին:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Բացատրել ու կատարել եզրահանգումներ ընտրության, հասարակության և առօրյա կյանքի տարրեր երևույթների ու օրինաչափությունների վերաբերյալ: • Տիրապետել հասարակական համակեցության կանոններին և դրսևորել քաղաքացիական գիտակցություն: • Կարևորել ազգային և համամարդկային մշակութային արժեքները:
4-րդ	<p>1. ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԱՏԵՍՏՍ</p>	<p>Միջնակարգ կրթության 3-րդ աստիճան՝ ավագ դպրոց</p> <p>Տևողությունը՝ 3 տարի</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Փաստական և տեսական հիմնարար գիտելիքներ միջնակարգ կրթության բոլոր բնագավառներից՝ հետագա աշխատանքի կամ ուսումնառության համատեքստում: • Աշխատանքի բնագավառին առնչվող ընդհանուր հասկացությունների, 	<ul style="list-style-type: none"> • Տարաբնույթ իմացական, ճանաչողական, հաղորդակցման և գործնական հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ <p>1) աշխատանքի կամ հետագա ուսումնառության որևէ բնագավառում կոնկրետ խնդիրներ լուծելու, առաջադրանքներ և ուսումնասիրություններ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ինքնուրույն կազմակերպել և կառավարել սեփական աշխատանքային կամ ուսումնառության գործընթացները՝ կանխատեսելի, բայց փոփոխունակ միջավայրում և ստանձնել դրանց գնահատման ու բարելավման որոշ պատասխանատվություն: • Հստակ ուղղորդման ներքո

	<p>2. ԱՐՀԵՍՏԱ-ՎՈՐ (Միջնակարգ կրթությամբ)</p> <p>(Արհեստագործական կրթության դիպլոմ)</p>	<p>Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթական ծրագիր</p> <p>Տևողությունը՝ 1-3 տարի</p>	<p>սկզբունքների և մեթոդների իմացություն, որոնք պահանջվում են հետագա մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու համար:</p>	<p>կատարելու, ինչպես նաև գործածված մեթոդներն ու ձեռք բերված արդյունքները վերլուծելու և ամփոփելու համար.</p> <p>2) տեղեկատվության հավաքագրման, համադրման, դասակարգման և օգտագործման համար՝ կիրառելով ՏՀՏ.</p> <p>3) օտար լեզուներով գրավոր և բանավոր հաղորդակցվելու համար:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնառության արդյունքում ձեռք բերած գիտելիքները և իմացությունն աշխատանքում կիրառելու մասնագիտական հմտություններ: 	<p>բացահայտել սեփական կրթական պահանջմունքները՝ ուսումնառությունը շարունակելու համար:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Կազմակերպել այլ անձանց առօրյա գործողությունները: • Կատարել բնության, հասարակության և առօրյա կյանքի տարաբնույթ երևույթների վերլուծություններ՝ կիրառելով հիմնավորման և ապացուցման մեթոդներ: • Պահպանել հասարակական համակեցության կանոնները և դրսևորել քաղաքացիական գիտակցությամբ վարքագիծ: • Արժևորել և գնահատել ազգային և համամարդկային արժեքները:
5-րդ	<p>ՄԱՍՆԱԳԵՏ</p> <p>(Միջին մասնագիտական կրթության դիպլոմ)</p>	<p>Միջին մասնագիտական կրթական ծրագիր</p> <p>Տևողությունը՝ 2-5 տարի</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Հիմնարար և համակողմանի փաստական, տեսական և մասնագիտացված գիտելիքներ՝ աշխատանքի կամ ուսումնառության ոլորտից: • Մասնագիտության հիմնարար 	<ul style="list-style-type: none"> • Բազմակողմանի և համապարփակ իմացական, ճանաչողական, վերլուծական և գործնական հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ <ol style="list-style-type: none"> 1) տարաբնույթ, այդ թվում՝ մասնագիտական, խնդիր- 	<ul style="list-style-type: none"> • Որոշ չափով կառավարել և վերահսկել աշխատանքային կամ ուսումնառության գործընթացներ՝ անկանխատեսելի ու փոփոխունակ միջավայրում, ստանձնել սեփական ու այլ անձանց գործողություններին

			<p>հասկացությունների, տեսությունների և մեթոդների իմացություն:</p>	<p>ները բացահայտելու համար.</p> <p>2) առաջացած խնդիրների վերաբերյալ դատողություններ կատարելու և լուծումներ առաջադրելու համար՝ ցուցաբերելով ստեղծագործական մոտեցում:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Հաղորդկացման և SCS հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ <ol style="list-style-type: none"> 1) մասնագիտությանն առնչվող տեղեկատվությունը, գաղափարները, հասկացությունները, խնդիրներն ու դրանց լուծումները բացատրելու և հանրության նեղ շրջանակներում ներկայացնելու համար. 2) մասնագիտական ոլորտում աշխատանքը դյուրացնելու և արագացնելու համար. 3) մասնագիտությանն առնչվող քանակական և որակական տվյալները հավաքագրելու, մշակելու և վերլուծելու համար: 	<p>հետևելու և դրանք բարելավելու պատասխանատվություն:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Բացահայտել սեփական կրթական պահանջմունքները և ընդունել որոշում հետագա ուսումնառության վերաբերյալ: • Պահպանել հասարակական համակեցության կանոնները, կենսական տարբեր իրավիճակներում դրսևորել քաղաքացիական գիտակցությամբ վարքագիծ, ինչպես նաև իրականացնել որոշակի վերահսկողություն թիմում այդ կանոնների պահպանման նկատմամբ: • Կիրառել ազգային և համամարդկային արժեքներն առօրյա հարաբերություններում:
--	--	--	---	--	---

Մակարդակը	Որակավորումը	Կրթական ծրագիրը	Գիտելիքները	Հմտությունները			Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)
				գիտելիքի կիրառման հմտությունները	հաղորդակցման, տեղեկատվական հաղորդակցական տեխնոլոգիաների (ՏՀՏ) և տվյալների հետ աշխատելու հմտությունները	ընդհանրական իմացական հմտությունները	ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը
6-րդ	ԲԱԿԱԼԱՎՐ (Բակալավրի դիպլոմ)	Բակալավրի կրթական ծրագիր Տևողությունը՝ առնվազն 3 տարի (Կրեդիտների փոխանցման և կուտակման համակարգ, այսուհետ՝ ԿՓԿՀ) (180-240 ԿՓԿՀ)	Մասնագիտական աշխատանքի կամ ուսումնառության ոլորտի արդի և հիմնարար հասկացությունների, տեսությունների ու մեթոդների իմացություն և առաջադեմ գիտելիքներ:	Հմտություններ, որոնք ցուցաբերում են նորարարական ու առաջադեմ մտեցումներ և անհրաժեշտ են ձեռք բերած գիտելիքը և իմացությունը մասնագիտական աշխատանքի կամ ուսումնառության ընթացքում ծագած անկանխատեսելի խնդիրները լուծելիս:	<ul style="list-style-type: none"> Տվյալ ոլորտին առնչվող տեղեկատվությունը, փաստարկները, գաղափարները, խնդիրները և դրանց լուծումները մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնելու և բացատրելու հմտություններ: Մասնագիտական ոլորտում խնդիրներ լուծելու և աշխատանքը դյուրացնելու համար 	<ul style="list-style-type: none"> Վերլուծելու և եզրահանգումներ կատարելու հմտություններ՝ դրսևորելով քննադատական մտածողություն: Հմտություններ, որոնք պահանջում են ստեղծագործական մտեցում ոլորտի մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և տարբեր լուծումներ առաջադրելիս: 	<ul style="list-style-type: none"> Ծավալել լիարժեք մասնագիտական գործունեություն: Կառավարել մասնագիտական գործառույթներ ու ծրագրեր անկանխատեսելի աշխատանքային կամ ուսումնական միջավայրում, ստանձնել պատասխանատվություն առանձին անհատների կամ թիմի մասնագիտական զարգացման համար:

					<p>ՏՀՏ-ներ կիրառելու հմտություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտական ոլորտին առնչվող քանակական և որակական տվյալներ հավաքագրելու, մշակելու, վերլուծելու և մեկնաբանելու հմտություններ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար: 		<ul style="list-style-type: none"> • Որոշել հետազարտումնառության կամ աշխատանքի ուղիները՝ ելնելով սեփական պահանջմունքներից: • Գիտակցել անձնական պատասխանատվությունը ազգի և պետության հանդեպ, հետամուտ լինել ժողովրդավարական սկզբունքերի իրագործմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:
7-րդ	ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ (Մագիստրոսի դիպլոմ)	Մագիստրոսի կրթական ծրագիր Տևողությունը՝ առնվազն 1 տարի (60-120 ԿՓԿՀ)	<ul style="list-style-type: none"> • Խորը մասնագիտացված գիտելիքներ, այդ թվում՝ տվյալ ոլորտի վերջին ձեռքբերումների վերաբերյալ, որոնք կիրառվում են ուսումնառու- 	Առանցքային մասնագիտական հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ <ul style="list-style-type: none"> • հետազոտական ու նորարական գործունեություն իրականացնելիս՝ տարբեր 	<ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտական և ոչ մասնագիտական լայն հանրությանն իր եզրահանգումները, համապատասխան հիմնավորումներն ու հետազոտության արդյունքները հստակ ու 	Հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են մասնագիտական ոլորտի հիմնախնդիրները հետազոտելու, արդիական գաղափարներ ու մոտեցումներ	<ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտական կամ ուսումնառության ոլորտում ծավալել գործունեություն, որը պահանջում է բարդ և անձանոթ աշխատանքային իրադրությունների կառավարման ու

	<p>ԴԻՊԼՈՄ-ՎՈՐՎԱԾ ՄԱՍՆԱԳԵՏ (Դիպլոմավորված մասնագետի դիպլոմ)</p>	<p>Դիպլոմավորված մասնագետի կրթական ծրագիր</p> <p>Տևողությունը՝ առնվազն 5 տարի</p>	<p>թյան, հետազոտության և աշխատանքի ընթացքում:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Տվյալ մասնագիտական բնագավառի և միջմասնագիտական ոլորտների տեսությունների, առաջավոր սկզբունքների ու մեթոդների իմացություն: 	<p>ոլորտների գիտելիքը համակցելու և նոր գիտելիք ստեղծելու համար,</p> <ul style="list-style-type: none"> • նոր և անձանոթ իրադրություններում տեսական ու գործնական խնդիրներ լուծելու համար: 	<p>համակարգված ներկայացնելու և բացատրելու հմտություններ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտական և (կամ) միջմասնագիտական ոլորտներում բարդ խնդիրներ լուծելիս և հետազոտություններ կատարելիս ՏՀՏ-ները վարժ կիրառելու հմտություններ: • Հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են մասնագիտական և (կամ) միջմասնագիտական ոլորտներին առնչվող քանակական ու որակական տվյալները խորը վերլուծելու և գնահատելու համար՝ ոչ ամբողջական կամ սահմանափակ տեղեկատվության 	<p>առաջադրելու, ինչպես նաև ոլորտի գիտելիքի և պրակտիկայի ընդլայնմանը միտված նորարարական ու ստեղծագործություններ առաջարկելու համար:</p>	<p>վերափոխման ռազմավարական նոր մոտեցումներ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Նպաստել մասնագիտական գիտելիքի զարգացմանը: • Ստանձնել թիմի ռազմավարական նպատակների իրագործումը վերահսկելու պատասխանատվություն: • Գնահատել իր շարունակական կրթության ու մասնագիտական զարգացման կարիքները՝ արդի տեխնոլոգիական զարգացումների համատեքստում, ունակ լինել շարունակելու ուսումնառությունն արագ փոփոխվող
--	---	--	--	--	---	---	---

					պայմաններում եզրահանգումներ անելու և որոշումներ կայացնելու նպատակով:		միջավայրերում: • Նպաստել քաղաքացիական հասարակության զարգացմանը: • Գործել՝ զուգակցելով հայոց ազգային արժեհամակարգն ու պատմամշակութային փորձը համամարդկային արժեքների հետ:
Ց-րդ	ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ (Գիտությունների թեկնածուի վկայական)	Հետբուհական մասնագիտական կրթական ծրագիր Տևողությունը՝ առնվազն 3 տարի (180 ԿՓԿՀ)	<ul style="list-style-type: none"> Առավել առաջադեմ (առաջանցիկ) գիտելիքներ մասնագիտական բնագավառից և միջմասնագիտական ոլորտներից, որոնք կիրառվում են ուսումնասության, գիտական հետազոտությունների և 	Առաջադեմ մասնագիտական հմտություններ՝ ներառյալ սինթեզ և գնահատում, որոնք անհրաժեշտ են՝ <ul style="list-style-type: none"> ձեռք բերած գիտելիքը և բնագավառի հայեցակարգային սկզբունքների և մեթոդների իմացությունը բարդ տեսական ու գործնական 	<ul style="list-style-type: none"> Տեսական ու գործնական, բարդ և համալիր խնդիրներ, հետազոտության արդյունքներ գիտական շրջանակներին և լայն հանրությանը ներկայացնելու և դրանք մեկնաբանելու զարգացած հմտություններ: 	Հնտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ 1) բարդ և վերացական գաղափարներ առաջադրելու. 2) առկա տեղեկատվությունը ու հիմնախնդիրները ներկայացնելու և դրանց վերաբերյալ նոր և	<ul style="list-style-type: none"> Գիտակրթական և մասնագիտական առաջատար ոլորտներում նախաձեռնել և ղեկավարել համալիր նորարարական գործընթացներ՝ դրսևորելով գիտական և մասնագիտական բարեխղճություն, անկախություն ու ինքնուրույնություն:

			<p>աշխատանքի ընթացքում:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտական բնագավառի և միջմասնագիտական ոլորտների նորագույն տեսությունների, մոտեցումների, վարկածների և գիտահետազոտական մեթոդների համընդգրկուն և խոր իմացություն: 	<p>խնդիրներ լուծելիս,</p> <ul style="list-style-type: none"> • նորարարական գիտական հետազոտություններ պլանավորելիս և իրականացնելիս: 	<ul style="list-style-type: none"> • Գիտական հետազոտություն կատարելիս և նոր գիտելիք ստեղծելիս ՏՀՏ-ները համակողմանի կիրառելու հմտություններ: • Փոխկապակցված տարբեր ոլորտներից ստացած մեծածավալ քանակական ու որակական տվյալները գնահատելու և օգտագործելու հմտություններ՝ բարդ և համալիր գաղափարներ առաջադրելու և նոր գիտելիք ստեղծելու համար: 	<p>ինքնատիպ մեկնաբանություններ համար՝ հիմնվելով գիտական հետազոտության արդյունքների վրա:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են՝ <ol style="list-style-type: none"> 1) ինքնատիպ հետազոտություն պլանավորելու և իրականացնելու համար. 2) այնպիսի արդյունքներ ստանալու համար, որոնք, հանդիսանալով ներդրում գիտության և (կամ) մասնագիտական գործունեության ոլոր- 	<ul style="list-style-type: none"> • Ղեկավարել հետազոտական կամ մասնագիտական թիմ՝ դրսևորելով բավարար ազդեցություն և հանձնառության պատրաստակամություն: • Գործել ի նպաստ ազգի և պետության հարատև գարգացման՝ պահպանելով ու պաշտպանելով ազգային և համամարդկային արժեքները:
--	--	--	---	---	---	---	---

						<p>տում, տպագրվում են ազգային և միջազգային գրախոսվող հրատարակություններում.</p> <p>3) հետազոտության արդյունքները տեսության վերաձեղում համար:</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--

»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ-ՆԱԽԱՐԱՐ

Դ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ